

UMEÅ UNIVERSITET

PORTFOLIOMETODIK I UNDERVISNING TILL VILKEN NYTTA?

**Utvärdering av reflektionsportfolio vid
polisutbildningen Umeå**

Oscar Rantatalo, Mehdi Ghazinour, Leif Ericsson, Mojgan Padyab

Punktum slutrapport

Polisutbildningen, Umeå Universitet

Innehåll

Syfte	2
Projektmål	2
Genomförande	2
Projektmål 1	2
Enkät	3
Projektmål 2	3
Projektmål 3	3
Resultat.....	4
Har portfolio effekt?	4
Projektmål 2 – erfarenheter av portfolio	4
Faktorer vid implementering av portfolio	4
Upplevd nytta	5
Upplevda problem.....	5
Projektmål 3 – rekommendationer för utvärdering av portfoliomethodik	5
Processen.....	6
Spridning och framtid	7
Referenser	7

Syfte

Projektet har verkställts vid polisutbildningen, Umeå Universitet och syftade till att genomföra en lokal utvärdering av reflektionsportfolios samt utarbeta rekommendationer för utvärdering av portfoliomethodik. Ambitionen har varit att erfarenheterna från polisutbildningen ska kunna spridas även i andra utbildningskontexter som står inför att implementera reflektionsportfolios. Projektet har haft följande målsättningar

Projektmål

1. Utredda och sammanställa om ett systematiskt användande av reflektionsportfolios vid polisutbildningen kan påvisas ha någon påverkan på studenternas preferenser för lärande, undervisning och studievanor
2. Utredda och sammanställa vilka erfarenhet och upplevelser studenter såväl som lärare haft av främst implementering och användning av reflektionsportfolios
3. Utifrån lärdomar och resultat från projektet utreda hur pedagogiska modeller med reflektionsportfolio kan utvärderas

Bakgrunden till projektet är att en central fråga inom polisutbildningssammanhang har varit hur utbildningen kan stötta utvecklandet av reflektionsförmågor hos studenterna. Att kunna reflektera över beslut och handlingsalternativ har anförts som en viktig förmåga för poliser som i sin yrkespraktik möter en rad svåra och komplexa situationer (SOU 2016:39; Rikspolisstyrelsen, 2012).

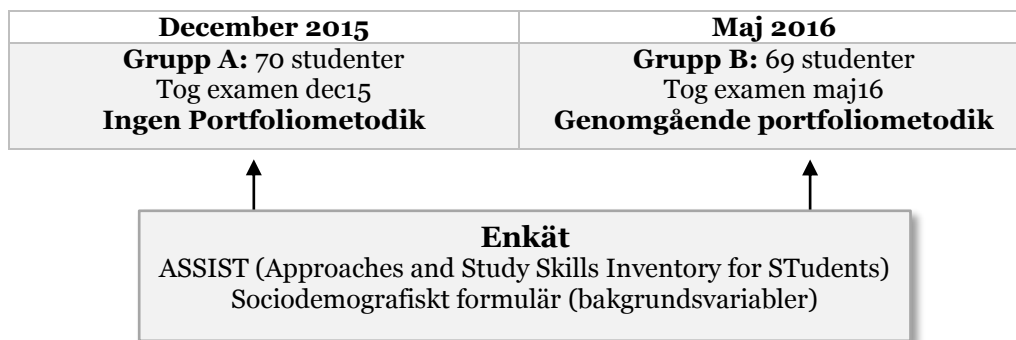
För att svara mot ett behov av att förbereda för reflektion påbörjades polisutbildningen vid Umeå Universitet hösten 2014 ett försök där portfoliomethodik med reflektionsportfolios infördes på alla terminer. Syftet med portfoliomethodiken är att främja studenters självständiga reflektioner om det egna lärandet relativt kunskapsstoff, utbildningsinnehåll och framtida yrkesroll. Portfoliouppgifterna bygger på självreflektion och uppmanar studenterna att "...vända blicken mot sig själv och öva i att dokumentera och reflektera över sitt eget lärande" (Adenling & Olsson, 2011 sid 78).

Genomförande

Projektmål 1

Det första projektmålet handlade om att utreda om ett systematiskt användande av reflektionsportfolios vid polisutbildningen har någon påverkan på studenternas perspektiv på lärande undervisning och studievanor. Vi undersökte två studentgrupper vid polisutbildningen där den ena genom hela sin utbildning haft erfarenhet av portfoliomethodik och den andra fungerade som kontrollgrupp. Undersökningen baserades på frågeställningen om portfoliogrupper skiljer sig mot kontrollgrupp med avseende på 1) preferenser för lärande operationaliserat till djup-, yt- och strategisk approach

till lärande samt; 2) preferenser för undervisningsformer, operationaliserat i undervisning som främjar förståelse till skillnad från undervisning som främjar informationsöverföring. Vi genomförde således en enkätundersökning med denna inriktning och våra hypoteser var att portfolioerfarenhet bör rendera i ökade värden på enkäten vad gäller preferens för undervisningsformer som främjar förståelse samt en approach till studier som premierar djupinläring. Se studiedesign i figur 1.

Figur 1: studiedesign, kontrollgrupp och undersökningsgrupp

Enkät

För vår undersökning gjorde vi en omarbetning (för svenska förhållanden) av enkätverktyget ASSIST (Approaches and study skills inventory for students se Entwistle, 1999; Tait, Entwistle, & McCune, 1998). Instrumentet undersöker preferenser för studier och lärande utifrån dimensionerna *djupinläring*, *ytinläring* och *strategisk approach* till studier.

Projektmål 2

Utöver den kvantitativa utvärderingen baseras utvärderingen också på resultat från 15 intervjuer med studenter samt att en fokusgrupp genomfördes med det lärarlag (ca 8 individer) som arbetat med reflektionsmetodik på polisutbildningen. Denna datainsamling var inriktad på erfarenheter av implementeringen av reflektionsportfolios.

Projektmål 3

Projektmål tre handlade om att med bas i erfarenheterna från punktumprojektet ge rekommendationer gällande hur reflektionsportfolios kan utvärderas även i andra sammanhang. Här har delstudie 1 och 2 utgjort grunden där lärdomar samlats ihop och en används som ett underlag för en diskussion kring utvärderingskriterier och implementering.

Resultat

Har portfolio effekt?

Vi genomförde en enkätundersökning med totalt 119 polisstudenter (62 % män) som deltog i studien av vilka 55 studenter (44 %) tillhörde portfoliogrupper. Efter att ha undersökt enkätens interna struktur, validitet samt reliabilitet i måtten jämfördes studentgrupperna genom t-test eller Mann-Whitney-U test (beroende på medelvärdesdistribution) samt multivariat kovariansanalys (MANCOVA) där djup-, yt-, och strategisk approach jämfördes mellan portfolio och icke-portfolio-grupper efter kontroll för ålder- och könsvariabler.

Undersökningen inkluderade 12 underskalor vilka relaterade till de övergripande tre faktorerna djupinriktat lärande, ytrinriktat lärande och strategisk approach till studier samt två skalor som bestämde preferenser för undervisning. Jämförelsen mellan grupperna gjordes utifrån medelvärde, standardavvikelse och p-värden för alla analyserade underskalor i ASSIST enkäten.

- De övergripande resultaten visade att båda grupperna uppvisade likheter i hur enkäten besvarades och framförallt uppvisade portfoliogrupperna inte högre värden vad gäller underskalorna som hänförs till en djupinriktad approach till lärande. Inte heller uppvisade portfoliogrupperna en större preferens för undervisning som stöttar förståelse relativt gruppen utan portfolioerfarenhet. Dessa resultat stod sig även efter kontroll av resultaten utifrån kön och åldersvariabler.
- Slutsatsen vad gäller projektmål 1 är att hypotesen om att portfolio är relaterat till ökat preferens för djupinläring och undervisning som stöttar förståelse inte bekräftas av den genomförda empiriska undersökningen.

De utförliga empiriska resultaten från punktumprojektets projektmål 1 kommer presenteras av projektgruppen vid vetenskapliga konferenser (såsom UPL konferens 2017) samt i kommande vetenskaplig publikation.

Projektmål 2 – erfarenheter av portfolio

Projektmål 2 handlade om att undersöka implementering och erfarenheter från användandet av portfolio med hjälp av fokusgrupp (med lärarlag) samt enskilda intervjuer med studenter. Intervjuerna har analyserats induktivt utifrån syftet att systematisera resultat i en datastruktur (Gioia, Corley, & Hamilton, 2012). Här summeras tre övergripande teman från analysen i *faktorer vid implementering, upplevd nytta, och upplevda problem* med portfoliomethodik.

Faktorer vid implementering av portfolio

De faktorer som upplevdes vara av störst vikt för att portfolio framgångsrikt kan implementeras i utbildning var följande:

- *Introduktion av metodiken* - portfolio upplevdes vara en ovan skrivform och ett koncept ett flertal studenter inte tidigare kommit i kontakt med vilket gjorde introduktion prioriterat.

- *Tydlighet kring uppgiftens inramning* – Intervjuerna indikerade att en balans mellan tydlighet i tema utan att begränsa möjligheter att göra uppgiften personlig är eftersträvansvärd.
- *Syftet* - Relevansen och syftet med portfolio var inte tydlig för studentgruppen och uppgifterna upplevdes till följd av detta av många som en pålaga.
- *Återkoppling och feedback* – för att nå progression över tid var återkoppling från lärare centralt där specifik feedback som engagerar sig med det innehållsliga resonemangen var efterfrågat.

Upplevd nytta

Avseende den upplevda nyttan grupperade ett flertal av svaren sig tydligt utifrån följande kategorier:

- *Skriftspråkskompetens* – Portfolio medförde en upplevd ökad förmåga att uttrycka sig i tal och skrift. Skriftliga förbättringar kan ses som en oväntad arena för lärande då detta inte primärt är syftet med portfolio.
- *Strukturera tankar och att medvetandegöra reflektion*. Portfolion angavs ha vinster då det är en strukturerad form av skrivande där studenten uppmanas att reflektera kring ett visst fördefinierat stoff såsom exempelvis erfarenheter från fältstudier, eller mänskliga rättigheter.

Upplevda problem

I intervjuerna med studenter framkom även ett antal problemområden med bäring på implementering av reflektionsportfolios:

- *Regelföljande* – Att räkna ut vad lärarna ville ha ut av portfolios och anpassa sina resonemang därefter.
- *Låg prioritering* - Yrkesrelaterade uppgifter samt upplevt ”svårare” inslag prioriterades över portfoliouppgifterna som i sin tur inte ansågs ligga nära kärnan i polisarbetet.
- *Frikopplas från stoff och innehåll* - portfoliouppgifterna riskerar att bli åtskilda i tid och rum från det stoff som ska reflekteras över.
- *Form begränsar innehåll* – Svårigheter med det skriftliga upplevdes begränsa möjligheterna att förmedla tankegod.
- *Bedömning* – resultat från fokusgruppen kompletterar studentintervjuerna då det här nämns att svårigheter att nå en enhetlig och fokuserad bedömning var ett långvarigt problem.

Projektmål 3 – rekommendationer för utvärdering av portfoliomethodik

Med stöd i erfarenheter från projektmål 1 och 2 utformas nedan rekommendationer för framtida utvärdering av portfoliomethodik, med specifikt fokus på att identifiera utvärderingsmodeller och utvärderingskriterier. Den genomförda utvärderingen kunde inte påvisas ha systematiska effekter på studenternas preferenser för lärande eller undervisning såsom dessa faktorer definieras i studien.

Studenterna angav att de ser vissa möjligheter med portfolio i att denna metodik tränar skriftspråkskompetens samt stöttar kompetensen att skriftligen reflektera och strukturera tankar. En viktig aspekt av utvärdering kan här identifieras där effekter i termer av varaktiga preferenser på kognitiv nivå inte tycks kunna påvisas men där metodiken anges ha en påverkan på en performativ nivå där studenten genom portfolio tränar sig i att utöva en viss aktivitet. En slutsats med stöd i den undersökning vi genomfört är således att:

- *Förväntningar på portfoliomethodik som tar fasta på att detta pedagogiska verktyg ska stötta kognitiva varaktiga förändringar löper risk att falla kort. Studien indikerar istället att portfolio tycks stötta en praxis att på ett strukturerat sätt återge tankegod.*

Givet denna åtskillnad bör utvärderingsmodeller av portfoliomethodik ta fasta på att utvärdera förmågor och aktiviteter snarare än approacher eller preferenser. Vår andra slutsats är således att:

- *Utvärderingsmodeller av portfoliomethodik som tar fasta på effekter med fördel bör kunna utformas med fokus på att undersöka resultatet av praxis snarare än kognitivt förankrade approacher eller preferenser för lärande.*

Ovanstående utvärderingsmodeller kan med fördel inriktas på måluppfyllnad utifrån kriterier som är förankrade i utbildning och som är inriktade på förmågan att genomföra viss typ av aktivitet. En framkomlig väg för portfolioutvärdering tycks således vara att:

- *Använda lokalt definierade utvärderingskriterier såsom måluppfyllnad på specifika uppgifter och bedöma denna måluppfyllnad via exempelvis expertpanel i form av bedömande lärare.*

Utöver att fokusera på effekter har föreliggande studie också undersökt implementering och genomförande av portfoliomethodik. En tänkbar förklaring vid införande av pedagogiska metoder såsom portfolio är att implementeringsfel föreligger och vi kan inte utesluta att detta är fallet i denna studie. Denna erfarenhet kan formuleras i en fjärde slutsats och rekommendation för framtida utvärderingar av portfolio, nämligen att:

- *Utvärderingar bör ta process såväl som effekter i beaktande då en bristfällande implementering avseende exempelvis introduktion, bedömning etc. kan motverka de önskade utfallen av portfoliomethodik.*

Processutvärderingar kan anta många olika former men syftar i regel till att över tid utvärdera om en insats följer en tänkt plan för exempelvis implementering.

Processen

Projektets genomförande har medfört flera lärdomar. Effekttutvärderingen medförde ett nollresultat där inga substantiella skillnader kunde påvisas mellan interventionsgrupp och kontrollgrupp. Detta resultat är intressant givet den positiva retorik som omger portfolio. Vid ingången av detta projekt antog vi, på samma sätt som många utbildningsanordnare som implementerar portfolio att det vore rimligt att se viss förändring, men detta har vi med empiriska resultat i ryggen fått omvärdera. Avseende projektets design har vi nått måluppfyllning mycket tack vare att vi tillämpat en mixad utvärderingsmetod där olika resultat kunnat komplettera varandra. Erfarenheten av detta arbetssätt

har varit positiv. En lärdom och ett tillkortakommande i projektet är att vi inte kunnat göra dubbla mätningar i kontroll och interventionsgrupp vad gäller effektutvärderingen. Det hade varit idealt att vid utbildningens start, före portfoliomethodikens införande, göra mätningen i båda grupperna för att sedan vid utbildningens slut upprepa mätningen och se om förändring kan påvisas inte bara mellan grupperna, men också över tid. Ytterligare ett metodologiskt dilemma har varit om grupperna är jämförbara då de tillhört olika terminer. Här har vi kontrollerat ett antal sociodemografiska faktorer som skulle kunna förklara eventuella skillnader mellan grupperna.

Spridning och framtid

Inom polisutbildning har projektet genererat beslutsunderlag för fortsatt arbete med reflektionsstödjande pedagogisk verksamhet. Återkoppling har genomförts till lärarlag, samordningsansvarig och till representanter för utbildningens ledning vid seminarium. Skriftlig återkoppling sker genom denna rapport. Extern spridning av projektets resultat är planerat främst via vetenskapliga konferenser (bland annat 2017 års UmU konferens arrangerad av universitetspedagogik och lärandestöd) och författandet av en vetenskaplig artikel med bas i de empiriska resultat som projektet genererat.

Projektet avslutades formellt vid årsskiftet 2016/2017. Reflektionsinriktad portfoliomethodik används i skrivande stund fortfarande vid polisutbildningen men resultat från projektet har bidragit till utformningen av kursinslaget, bland annat med avseende på hur implementering och introduktion av inslaget är utformat för studenter.

Referenser

- Adenling, E., & Olsson, J. (2011). Erfarenheter av portfoliomethodiken inom nätutbildning – kritiska reflektioner och ”halleluja moments”. *Högre Utbildning*, 1(2), 77–88.
- Entwistle, N. (1999). Scoring Key for the Approaches and Study Skills Inventory for Students (ASSIST). Available at: <http://www.etl.tla.ed.ac.uk/questionnaires/ASSIST.pdf>
- Entwistle, N. J., & Ramsden, P. (1983). *Understanding student learning*. London: Croom Helm.
- Gioia, D. A., Corley, K. G., & Hamilton, A. L. (2012). Seeking Qualitative Rigor in Inductive Research: Notes on the Gioia Methodology. *Organizational Research Methods*, 16(1), 15–31. <http://doi.org/10.1177/1094428112452151>
- Marton, F., & Säljö, R. (1997). Approaches to learning. In F. Marton, D. Hounsell, J., & N. J. Entwistle (Eds.), *The experience of learning* (2nd ed.). Edinburgh: Scottish Academic Press.
- Rikspolisstyrelsen. (2012). *Kompetensprofil för nyutbildad polis samt profil för antagning till polisutbildningen*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Osterlind, S. J. (2001). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Tait, H., Entwistle, N. J., & McCune, V. (1998). ASSIST: a reconceptualisation of the Approaches to Studying Inventory. In *Improving students as learners*. Oxford: Oxford Brookes University.

UMEÅ UNIVERSITET

Polisutbildningen, 901 87 Umeå 090 786 50 00 www.umu.se